

ANTONI PERIS, **Diccionari de locucions i frases llatines**. Diccionaris de l'Enciclopèdia Catalana, col·lecció "El Calidoscopi". Barcelona, 2001, 251 pàgs.

«L'art és llarga, la vida breu», és un conegut aforisme de Sèneca que bé podria encapçalar qualsevol recull o estudi de frases i adagis, no només aquest, sinó també un altre de qualsevol època. Fet i fet, ja els antics es van dedicar a recollir col·leccions de dites i aforismes, principalment moralistes. No caldria anar massa lluny: a casa nostra, fins fa tres segles, els promptuaris de lectura a les escoles eren *El llibre de Cató* (aquest sembla que remunta al segle III de la nostra era) o *El llibre dels bons amonestaments*, de fra Anselm Turmeda (de finals del XIV). Després el gènere va assumir una forma gairebé definitiva amb un *opus magnum*: els *Adagia* d'Erasme de Rotterdam.

Ara, tot comentant el valor de les màximes, Josep Miracle deia que són testimoni «d'una saviesa innata i, de tan rodonament adscrita a l'alta filosofia, que dona cos a les dites populars». Amb justesa, doncs, podem parlar del «tesor» que constitueix el bell promptuari del professor Antoni Peris perquè aquest abasta gairebé totes les manifestacions humanes, fins les més rutinàries o les més inversemblants. No cal insistir com les frases cèlebres han estat -i encara ho són en bona mesura- el lema d'oficis i associacions, divises heràldiques, inscripcions i, naturalment, la febre per fer citacions, de vegades pedants. Res de temors: el lector podrà situar-se amb tota comoditat en les coordenades de qualsevol frase llatina que vingui a tomb.

El llibre, però, inclou encara un parell d'innovacions força notables: l'una és el recull de vocabulari llatí que s'ha travessat al català. Paraules d'ús comú com *dúplex*, *agenda*, *quòrum*, *currículum*, *superàvit* o *dèficit* són ben bé mots llatins que ens són explicats fins en les seves peculiaritats gramaticals. L'altra innovació consisteix en un preciós recull de cinc-centes frases fetes i refranys catalans que tenen una felicitat coincidència amb adagis llatins: per exemple, qualsevol pot adonar-se sense dificultat que el *tot homines tot sententiae* (traduït, «tants homes, tantes opinions») és una forma de dir allò del «tants caps, tants barrets», per altra part ben català. I és que «sempre plou sobre mullat» (que es correspon amb un vell proverbi medieval, *humescit valide pluvia locus humidus ante*).

RAMON TORNÉ I TEIXIDÓ